

Sukupuolittunut puhe

Kriittinen diskurssianalyysi naispolitiikkojen puheista 9/11-komission julkisissa
puheenvuoroissa

Valtio-oppi, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Essi Valtonen

6.5.2026

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Tutkinto-ohjelma, oppiaine: Valtiotieteiden kandidaatti, valtio-oppi

Tekijä(t): Essi Valtonen

Otsikko: Sukupuolittunut puhe: Kriittinen diskurssianalyysi naispolitiikkojen puheista 9/11-komission julkisissa puheenvuoroissa

Ohjaaja(t): Vanhempi yliopistonlehtori Juha Vuori

Sivumäärä: 35 sivua, kansi ja sisällys kolme sivua, teksti 29 sivua ja lähdeluettelo kolme sivua.

Päivämäärä: 6.5.2026

Kandidaatintutkielmassani tarkastelen, millaista sukupuolittunutta turvallisuusdiskurssia naispoliitikot tuottavat Yhdysvalloissa merkittävän turvallisuusinstituution, National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States -komission, kontekstissa 11.9.2001 terrori-iskujen jälkeen. Tutkielmassa keskityn siihen, miten käsitykset uhasta, turvallisuudesta ja toimijuudesta rakentuvat näennäisen neutraalissa institutionaalisessa ympäristössä. Otan tarkasteluun myös sen, miten ja millä tavoin sukupuolta häivytetään tai korostetaan näissä diskursseissa.

Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimii feministinen kansainvälisten suhteiden teoria, feministinen turvallisuustutkimus sekä feministinen institutionalismi. Teoriat korostavat turvallisuuden ja valtiollisen toimijuuden sukupuolittunutta luonnetta. Metodologisena viitekehyksenä hyödynnän tutkielmassa Norman Fairclough'n kriittistä diskurssianalyysiä feministisellä painotuksella. Aineistona toimivat Condoleezza Ricen, Nancy Pelosin ja Madeleine Albrightin julkiset lausunnot komission kuulemisissa.

Analyysissä osoitan, että naispolitiikkojen puheissa rakentuu samanaikaisesti sekä toimijuutta vahvistavia että sitä rajoittavia diskursseja. Toimijuus kytketään puheissa vahvasti valtiokeskeisyyteen, jolloin yksilöllinen toiminta esitetään osana institutionaalista valtaa. Lisäksi puheissa ilmenee selkeä jännite valtiokeskeisen turvallisuusajattelun ja näennäisen neutraalin komission välillä. Uhkakuvien rakentaminen ja vihollisen kuvaaminen heijastavat terrori-iskujen jälkeistä hypermaskuliinista turvallisuusdiskurssia, jonka avulla pyrittiin legitimoimaan sotilaallista toimintaa.

Sukupuoli ei tule aineistoissa vahvasti esille. Naiset esitetään usein turvallisuuden kohteina tai heidän toimijuutensa liitetään maskuliinisesti määrittymiin rakenteisiin. Joissakin tapauksissa sukupuoli häivytetään kokonaan pois, mikä uusintaa maskuliinista turvallisuuspuhetta. Tutkielma osoittaa, että naispoliitikot eivät automaattisesti haasta vallitsevia sukupuolittuneita diskursseja, vaan toimivat usein niiden puitteissa ja osallistuvat omalla toiminnallaan niiden uusintamiseen.

Avainsanat: sukupuoli, diskurssi, turvallisuus, institutionalismi, Yhdysvallat

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Sukupuolittunut kansainvälinen järjestelmä ja turvallisuus	4
2.1	Sukupuolittunut maailmanpolitiikka	4
2.2	Feministinen turvallisuustutkimus	5
2.3	Instituutionallinen puhe	7
3	Diskurssit osana sukupuolittunutta poliittista puhetta	10
3.1	Kriittinen diskurssianalyysi	10
3.2	Sukupuolen merkitys diskursseille	13
3.3	Metodologia ja aineisto	14
4	Analyysi	17
4.1	”I offered legislation” – oma toimijuus	17
4.2	”the need for an Independent Commission” – valtiokeskeisyys vs. itsenäinen komissio	20
4.3	”ensuring that women’s voices are heard” – naisten määrittäminen	22
4.4	”the presence of evil” – uhkakuvien luominen	24
5	Johtopäätökset	27
	Lähteet	30

1 Johdanto

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastelen, millaista valtiollista diskurssia naispolitiikat tuottavat Yhdysvalloissa merkittävän turvallisuusinstituution kontekstissa.

Kandidaatintutkielmassani *National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States* (myöhemmin pelkkä komissio) määritellään turvallisuusinstituutioksi, jossa tuotetaan turvallisuuspuhetta ja analysoin tässä kontekstissa esitettyjä julkisia lausuntoja. Tutkimusongelmani on, miten sukupuolittuneet käsitykset uhasta, turvallisuudesta ja toimijuudesta rakentuvat näennäisen neutraalissa institutionaalisessa ympäristössä. Pyrin arvioimaan kriittisesti naispoliitikkojen omia diskursseja seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Millaisen toimijuuden naiset tuottavat itselleen osana hypermaskuliinista turvallisuusinstituutiota?
2. Häivytetäänkö sukupuolen merkitys institutionaalisessa turvallisuusdiskurssissa?
3. Millaisia sukupuolittuneita diskursseja naispoliitikkojen puheista ilmenee?

Tutkimusaineistonani ovat *National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States* -komission julkiset lausunnot, jotka muodostavat keskeisen diskursiivisen lähtökohdan Yhdysvaltojen terrorisminvastaiselle turvallisuuspolitiikalle ja keskustelulle. Komissio perustettiin tutkimaan terrori-iskuja puolueettomasta näkökulmasta. Analysoin aineistoa kriittisen diskurssianalyysin avulla. Tutkielma rakentuu pitkälti Norman Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin näkemukseen, mutta huomioi myös feministisen kriittisen diskurssianalyysin. Feministinen kriittinen diskurssianalyysi mahdollistaa sen tutkimisen, miten sukupuolittuneet merkitykset rakentuvat institutionaalisessa kontekstissa ja millaista toimijuutta naiset luovat itselleen osana hypermaskuliinista ilmapiiriä.

Yhdysvaltojen terrorisminvastaista sotaa ja presidentti George W. Bushin hallinnon retoriikkaa sekä diskursseja on analysoitu feministisestä näkökulmasta laajasti vuosituhannen alusta alkaen (ks. esim. Charlesworth ja Chinkin 2002; Ferguson 2005; Lorber 2002; Shepherd 2006). Erityisesti Ferguson (2005) on tarkastellut sukupuolen

merkitystä terrorisminvastaisen sodan oikeuttamisessa ja kiinnittänyt huomiota esimerkiksi siihen, miten eri tavoin Condoleezza Rice ja Laura Bush tuottavat ja uusintavat sukupuolittunutta retoriikkaa. Aiempi tutkimus on kuitenkin keskittynyt pääasiassa ulkopoliittiseen retoriikkaan tai yksittäisiin toimijoihin, ja jättänyt vähemmälle huomiolle sukupuolen häivyttävän institutionaalisen turvallisuusdiskurssin ja naispolitiikkojen tuottaman valtiollisen kielen.

Yhdysvalloissa 11.9.2001 tapahtuneiden terrori-iskujen jälkeistä politiikkaa ohjannut turvallisuusdiskurssi määritteli uudelleen kansainvälisen politiikan uhkakuvia, toimijuutta ja välineitä. Feministinen kansainvälisten suhteiden tutkimus on osoittanut, että turvallisuuden hegemoniset diskurssit ovat maskuliinisia ja valtiokeskeisiä, mikä kaventaa käsitystä uhasta, toimijuudesta ja väkivallasta (ks. esim. Enloe 2014; Kantola 2007; Tickner 2001). Maskuliinisuuden ja patriarkaalisen järjestelmän varaan rakentunut yhteiskunta on ohjannut Yhdysvaltojen politiikkaa läpi historian. Terrori-iskujen myötä hierarkkinen järjestelmä on muuttunut hegemonisesta maskuliinisuudesta kohti hypermaskuliinisuutta, jossa naisten toimijuus marginalisoituu (Parashar 2009).

Osana maskuliinista yhteiskuntaa naiset liitetään kollektiivisesti rauhanomaiseen kategoriaan korostamalla hyveellisiä piirteitä, joita täytyy suojella samalla, kun miehet nähdään aggressiivisina suojelijoina. Naisia ei pystytä näkemään osallisina väkivaltaisiin tekoihin tai väkivaltaiseen politiikkaan, ja täten kansainvälinen järjestelmä ja turvallisuus nähdään maskuliinisena miesten alueena (Sylvester 2009, 32–33). Naiset eivät kuitenkaan ole vain sotien ja aseellisten konfliktien passiivisia uhreja vaan myös aktiivisia toimijoita (MacKenzie 2009; McEvoy 2009). Naisten toimijuus osana turvallisuutta voi saada monia erilaisia muotoja. Yksi toimijuuden muoto on naispolitiikkojen tuottamien diskurssien merkitys turvallisuusinstituutioiden kontekstissa.

Kandidaatintutkielman rakenne etenee teoreettisen ja metodologisen viitekehyksen tarkastelusta aineiston analyysiin. Luvussa 2 käsittelen feminististä kansainvälisten suhteiden suuntausta ja erityisesti feminististä turvallisuustutkimusta sekä näkemyksiä sukupuolen merkityksestä instituutioissa. Luvussa 3 esittelen tutkimuksessa

käytettävän metodologian, joka on kriittinen diskurssianalyysi. Tutkielma rakentuu pitkälti Norman Fairclough'n näkemykseen kriittisestä diskurssianalyysistä, mutta esittelen luvussa myös feminististä kriittistä diskurssianalyysiä. Luvussa 4 esittelen aineiston, 9/11-komission ja raportin sekä 9.11.2001 jälkeisen poliittisen kontekstin Yhdysvalloissa. Luvussa 5 analysoin aineistoa kriittistä diskurssianalyysia hyödyntäen feministisen turvallisuustutkimuksen näkökulmasta ja luvussa 6 esitän tutkielman johtopäätökset.

2 Sukupuolittunut kansainvälinen järjestelmä ja turvallisuus

Tämän kandidaatintutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimivat feministinen kansainvälisten suhteiden teoria, feministinen turvallisuustutkimus sekä feministien näkemys institutionalismista. Feministinen suuntaus on kritisoinut kansainvälisten suhteiden tutkimusta siitä, että se on perinteisesti jättänyt sukupuolen merkityksen huomioimatta. Täten maailmanpolitiikan analyysi on rakentunut oletetun sukupuolineutraalille pohjalle. Feministiset tutkijat ovat osoittaneet, ettei kansainvälinen politiikka ole sukupuolineutraalia vaan sukupuoli on keskeinen valtaa, toimijuutta ja turvallisuutta jäsentävä tekijä (Enloe 2014; Kantola 2007; Tickner 2001). Feministien näkemys institutionalismista korostaa sitä, miten sukupuolittuneet valtasuhteet ja eriarvoisuus luodaan, muokataan ja ylläpidetään institutionaalisten prosessien, käytäntöjen ja sääntöjen myötä (Krook ja Mackay 2010, 2). Teorioiden avulla pyrin jäsentämään, miten maskuliinisesti rakentunut turvallisuuskurssi tuottaa sukupuolittuneita toimijuuksia 9/11-jälkeisessä Yhdysvalloissa institutionaalisesti.

2.1 Sukupuolittunut maailmanpolitiikka

Feministinen kansainvälisten suhteiden tutkimus on kyseenalaistanut oletuksen maailmanpolitiikan sukupuolineutraaliudesta. Monet feministit tunnustavat sen, miten sukupuoli ei viittaa biologisiin eroihin vaan sosiaalisesti tuotettuihin maskuliinisuuden ja feminiinisuuden merkityksiin, joiden myötä valta ja hierarkiat rakentuvat (Kantola 2007; Connell ja Pearse 2015). Ne piirteet, joiden voidaan nähdä rakentavan maskuliinisuuden, vaihtelevat kulttuurisesti sekä ajallisesti, mutta korostavat kuitenkin lähes aina miesten valta-asemaa suhteessa naisiin (Tickner 2001, 15). Kantola ja Valenius (2007) korostavat sitä, miten maailmanpolitiikan keskeiset käsitteet, kuten valtio, turvallisuus, sota, rauha ja nationalismi, ovat rakentuneet maskuliinisten normien varaan, ja niistä rationaalisuus, autonomia ja aggressiivisuus liitetään valtiolliseen toimijuuteen. Maruska (2009) korostaa, miten feministinen tarkastelu ei kohdistu miehiin biologisena ryhmänä vaan sosiaalisesti konstruoituihin maskuliinisuuksiin ja feminiinisyksiin. Feministinen suuntaus tarkastelee täten valtahierarkioita, jotka hyödyttävät eri ryhmiä eri tavoin.

Kansainvälisen politiikan teoreetikoille valtio on yksi merkittävimmistä käsitteistä, sillä valtiot nähdään perinteisesti globaalin kentän toimijoina. Feministinen teoria on kritisoinut valtioita koskevaa teoretisointia siitä, ettei sukupuolen merkitystä ole otettu huomioon valtion toiminnan ja hierarkioiden rakentumisessa (Kantola 2007, 37). Valtio esitetään usein sukupuolettomana, rationaalisena toimijana, mutta feministinen analyysi osoittaa tämän olevan harhaa. Täten myös julkinen elämä on rakennettu maskuliinisten stereotyyppien varaan ja erityisen merkittävää tämä on kansainvälisen politiikan tutkimuksessa, mikä nähdään ja määritellään maskuliinisten termien kautta (Tickner 1992, 6–7). Kun valtiot määritellään sukupuolittuneista näkökulmista lähtien, tällöin myös koko globaali järjestelmä on sukupuolittunut.

Toimijuus sukupuolittuneessa kansainvälisessä järjestelmässä ohjaa naisia kohti maskuliinisuuden käytäntöjä ja normeja. Poliittikka on ennalta määriteltyä, ja täten naisilta odotetaan erityisesti ulkopoliitikassa maskuliiniseksi luokiteltuja piirteitä, kuten rationaalisuutta, valtaa ja autonomisuutta (Tickner 2006, 39). Se, että naispoliitikot omivat maskuliinisia tapoja ja käytäntöjä voidaan nähdä hegemonisen maskuliinisuuden tai hypermaskuliinisen yhteiskunnan ilmentymänä. Lisääntyvä naisten määrä politiikan ytimessä ei vähennä sitä tosi asiaa, että Yhdysvaltojen politiikka on maskuliinista. Tarkoituksena ei myöskään ole vaihtaa hegemonista maskuliinisuutta hegemonisella feminiinisyydellä vaan vähentää vallan hierarkioita, jotka perustuvat sukupuoleen. (Maruska 2006, 248–251.)

2.2 Feministinen turvallisuustutkimus

Turvallisuus on feministisen kansainvälisen politiikan keskeisimpiä analyysikohteita. Perinteinen turvallisuustutkimus on nähnyt turvallisuuden valtion suvereniteetin ja sotilaallisen puolustuksen kysymyksenä. Myös tällöin turvallisuuden määritelmä perustuu maskuliinisen eliitin kokemukseen. Feministinen suuntaus näkee myös turvallisuuden sukupuolittuneena. Se mikä nähdään turvallisuutena, on maskuliinisen eliitin määrittelemää (Valenius 2007, 150). Kun turvallisuus rakentuu vain tietystä näkökulmasta, jäävät naiset päätösten ulkopuolelle. Näkemystä siitä, että naiset kategorisoidaan yhteen yksittäiseen ryhmään sukupuolen mukaan, on myös kritisoitu feministitutkijoiden puolesta.

Keskeinen kysymys feministisessä turvallisuustutkimuksessa on se, kenen turvallisuudesta puhutaan ja kuka sen takaa. Kapea turvallisuuskäsitys nojaa kansallisiin sukupuolijärjestyksiin ja militaristisiin oletuksiin. Turvallisuus ymmärretään valtion rajojen puolustamisena, ei yksilöiden arjen turvattomuuksien ehkäisemisenä. (Valenius 2007, 150–151.) Turvallisuus ja valtiokeskeisyys ovat siis erottomasti yhteydessä toisiinsa maskuliinisesti rakentuneessa yhteiskunnassa. Eric Blanchard (2003) erittelee feministisen turvallisuustutkimuksen kannalta neljä keskeistä näkökulmaa, joita hyödyntämällä voidaan toteuttaa kattavampaa tutkimusta: naisten näkymättömyyden haastaminen turvallisuuspolitiikassa; kysymys siitä, ovatko naiset todella turvassa valtion suojeluksessa; oletuksen kyseenalaistaminen, jonka mukaan naiset ovat luonnostaan rauhanomaisia sekä maskuliinisuuksien analyysi turvallisuuden selittämisessä.

Turvallisuudesta puhuttaessa aseelliset konflikti ja sota nähdään keskeisimpinä käsitteinä ja ne ovat perinteisesti nähty maskuliinisina rakenteina. Wadley (2009) korostaa, että sodat maskuliinisoivat johtajia ja luovat olosuhteet, joissa maskuliinisuuden harjoittaminen tulee odotetuksi ja kansan toimesta legitimoiduksi. Syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen Yhdysvaltojen hegemoninen maskuliinisuus muuntautui hypermaskuliinisuudeksi (Maruska 2009, 235). Parashar (2009) kuvaa, kuinka terrorismin vastainen sota kehystettiin hypermaskuliinisena sotana, jossa viriilit ja aggressiiviset miehet puolustavat kansakunnan kunniaa sekä naisia ja lapsia. Militarismi ja yhteiskunnan patriarkaalinen järjestelmä ovat kietoutuneet toisiinsa; ne ylläpitävät toisiaan (Turpin 1998, 15). Valloilla olevat valtarakenteet tukevat siis valtioiden sotilaallista varustautumista vahvistaen nationalismin asemaa yhteiskunnassa. Näin maskuliinisia diskursseja sekä sukupuoli oletuksia uusinnetaan valtioissa (Marttila 2007, 85). Yhdysvaltojen yleinen ilmapiiri terrori-iskujen jälkeen vuonna 2001 siis vahvisti miesten ja naisten välistä yhteiskunnallista eroa korostaen myös valtion sotilaallisten toimien tärkeyttä. Sotilaallisten konfliktien ylläpitämät maskuliiniset arvot vaikuttavat omillaan myös naisten toimijuuteen politiikan saralla. Se miten tätä valtiollista ja sukupuolittunutta turvallisuusdiskurssia on luotu, uusinnettu tai haastettu komission julkisissa lausunnoissa, tarkastellaan tässä kandidaatintutkielmassa.

Komission julkisissa kuulemisissa ääneen pääsivät turvallisuuden ammattilaisten lisäksi myös iskuissa kuolleiden uhrien omaisia. Hudsonin (2005) mukaan turvallisuus tulisi ymmärtää ensisijaisesti ihmisten turvallisuutena eikä valtioiden ja militarististen rakenteiden kautta. Tällöin turvallisuuden käsitteellistäminen ei jättäisi huomiotta sukupuolen, rodun, luokan ja kansallisuuden myötä rakentuvia identiteettejä (Hudson 2005, 157–158). Naisten osallisuudella on merkittävä asema ihmisten turvallisuuden ymmärtämisessä.

Feministinen turvallisuustutkimus näkee siis turvallisuuden rakentuvat maskuliinisessa yhteiskunnassa osana patriarkaalista yhteiskuntajärjestystä. Turvallisuuden rakentuessa tiettyjen kategorisoivien normien, rakenteiden ja käytäntöjen päälle, jää turvallisuus hyvin pintapuoliseksi ja vajavaiseksi. Toimijuuden rakentaminen eri näkökulmasta ja turvallisuusdiskurssien muuttaminen tässä ilmapiirissä voidaan nähdä haastavana tai lähes mahdottomana.

2.3 Instituutionallinen puhe

Komissio edusti 9/11-terroritekojen jälkeisenä aikana näennäisen neutraalia turvallisuusinstituutiota. Komissio koostui turvallisuuden asiantuntijoista sekä poliitikoista niin republikaaneja kuin demokraatteja. Turvallisuusdiskurssi komissiossa edusti kuitenkin valtiokeskeistä ja maskuliinista turvallisuusinstituutiota. Tämän voidaan nähdä vaikuttavan tuotettuun turvallisuusdiskurssiin sekä ilmeneviin toimijuuksiin.

Feministi ovat olleet kauan kiinnostuneita sukupuolen ja instituutioiden välisestä suhteesta ja aiheesta on myös tutkittu runsaasti. Lähtökohtana tutkimuksille on ollut se, miten instituutiot rakentuvat miesten ympärille ja heijastavat täten patriarkaalisia valtasuhteita. Myöhemmin tutkimus alkoi tarkastella myös poliittisia muutoksia, demokratisaatioita ja naisten kasvavaa poliittista osallistumista sekä sukupuolen tasa-arvon edistämistä. Tutkimus on siis muuttunut instituutioiden rakenteiden tarkastelusta kohti niiden tunnistamista eriarvoisuutta tuottavina toimijoina. (Krook ja Mackay 2010, 2.) Feministinen institutionalismi on suhteellisen uusi institutionalismin suuntaus, joka pyrkii ottamaan huomioon sekä olemassa olevien paradigmojen vahvuudet että niiden rajoitukset. Yhtäältä feministinen institutionalismi kritisoi ja pyrkii ylittämään alan

aiemman tutkimuksen sukupuolisokeuden: se tuo naiset poliittisten prosessien toimijoiksi, sukupuolittaa institutionalismia ja suunta tutkimusagendaa kohti kysymyksiä sukupuolen ja poliittisten instituutioiden toiminnan ja vaikutusten vuorovaikutukset. (Mackey ym. 2010, 573–574.)

Kun sanotaan, että instituutio on sukupuolittunut, tarkoitetaan tällä sitä, että maskuliinisuuden ja feminiinisuuden merkitykset ovat kietoutuneet poliittisten instituutioiden arkeen ja toimintaan sen sijaa, että ne sijaitsisivat yhteiskunnassa tai yksilöissä valmiina ja tuotaisiin kokonaisina instituutioon. Sukupuolisuhteet eivät ole vain institutionaalisia, vaan ne ovat institutionalisoituneita: ne ovat juurtuneet tiettyihin poliittisiin instituutioihin ja rajoittavat sekä muovaavat sosiaalista vuorovaikutusta. Feministinen teoreettinen ja empiirinen tutkimus sukupuolesta ja instituutioista osoittaa, että sukupuolisuhteet leikkaavat eri konteksteja ja ilmenevät erilaisissa instituutioissa sekä eri institutionaalisilla tasoilla. (Mackey ym. 2010, 580.)

Poliittiset instituutiot ovat sukupuolittuneita: ne heijastavat ja tuottavat sukupuolten välisiä valtasuhteita. Maskuliiniset normit muokkaavat usein instituutioiden rakenteita ja käytäntöjä, mutta koska instituutiot rakentuvat sosiaalisesti, niitä voidaan myös muuttaa tasa-arvoisemmiksi. (Krook ja Mackay 2010, 6–7.) Instituutiot ymmärretään yhteiskunnan ja politiikan rakenteellisina piirteinä, jotka voivat olla muodollisia tai epämuodollisia. Institutionaalinen analyysi nähdään jatkumona, jossa tarkastellaan sekä konkreettisia organisaatioita että aineettomia ilmiöitä, kuten arvoja ja ideoita. Vaikka instituutiot voivat esiintyä monissa muodoissa, tutkimuksessa korostetaan merkittävää eroa muodollisen ja epämuodollisen instituutioiden välillä. Muodolliset säännöt eivät aina tuota tarkoitettuja vaikutuksia ja epämuodolliset instituutiot voivat joko täydentää, korvata tai jopa heikentää virallisia sääntöjä. Epämuodolliset normit ovat usein pysyvämpiä ja vastustuskykyisempiä muutokselle kuin muodolliset poliittiset päätökset. (Krook ja Mackay 2010, 11.)

Viralliset ja epäviralliset instituutiot ovat sukupuolittuneita ja feministinen institutionalismi analysoi miten instituutiot vuorovaikuttavat luoden poliittisia seurauksia (Mackay 2010, 183). Tässä kandidaatintutkielmassa keskitytään virallisiin instituutioihin ja niiden rakentamiin poliittisiin tuotoksiin. Komissio nähdään virallisena

valtiota edustavana instituutiona tässä kandidaatintutkielmassa. Vaikka komissio näyttäytyi puoluepoliittisesti neutraalina, se toimi valtiokeskeisen ja maskuliinisen turvallisuusjärjesteyksen sisällä. Maskuliinisuus korostui syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen muodostaen Yhdysvaltojen politiikasta hypermaskuliinista (Maruska 2009, 237).

Komissio on itse määritellyt oman toimintansa puolueettomaksi ja riippumattomaksi (9/11 Commission Report 2004, xv). Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö komission tuottama turvallisuusdiskurssi edelleen tuottaisi maskuliinisia valtakäsityksiä osana Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa ja turvallisuutta. Komission julkiset kuulemiset hyödyntävät asiantuntijalausuntoja niin republikaani- kuin demokraattipoliitikoilta sekä hallinnon eri virastojen työntekijöiltä. Tämä antaa kuvaa komission puolueettomuudesta ja selvitystyön kantaa ottamattomasta näkökulmasta. Sukupuolittuneita valtasuhteita luodaan, muokataan ja ylläpidetään institutionaalisten prosessien, käytäntöjen ja sääntöjen myötä (Krook ja Mackay 2010, 4). Komissio poliittisena turvallisuusinstituutiona luo ja ylläpitää näitä valtasuhteita ja sukupuolittuneita turvallisuusdiskursseja yhteiskunnallisten normien mukaisesti.

Edellä olen kuvannut kandidaatintutkielmani teoreettisen viitekehyksen. Se rakentuu kansainvälisten suhteiden teorian, feministisen turvallisuustutkimuksen sekä feministisen institutionalismin perustuvien näkemyksen varaan. Feministinen tutkimus kritisoi kansainvälisten suhteiden perinteistä sukupuolineutraaliuden oletusta ja osoittaa, että kansainvälinen järjestelmä on rakentunut maskuliiniseksi ymmärrettyjen valta-, toimijuus- ja turvallisuusrakenteiden ympärille. Feministinen institutionalismi täydentää tätä näkökulmaa tarkastelemalla, kuinka sukupuolittuneet valtasuhteet ja hierarkiat syntyvät ja uusiutuvat poliittisten instituutioiden käytännöissä ja rakenteissa.

3 Diskurssit osana sukupuolittunutta poliittista puhetta

Tässä luvussa esittelen kandidaatintutkielmassa käytettävän metodologisen lähestymistavan. Kandidaatintutkielman päämetodina käytetään kriittistä diskurssianalyysia. Analyysi perustuu erityisesti Norman Fairclough'n näkemykseen ja kehittämään kriittiseen diskurssianalyysiin (CDA), jota hyödynnetään aineistona toimivien julkisten lausuntojen tarkastelussa. Metodien avulla voidaan jäsentää, millaisia merkityksiä terrori-iskujen jälkeisestä turvallisuustilanteesta tuotetaan poliittisessa puheessa. Diskurssianalyysin lähtökohtana on ajatus siitä, että diskurssit tuottavat merkityksiä ja identiteettejä ja niiden kautta voidaan määritellä se, mikä nähdään turvallisuushkana tai legitimiinä poliittisena toimintana (Milliken 1999). Kriittisen diskurssianalyysin keskiössä on tarkastella, miten kieli ylläpitää tai haastaa yhteiskunnallisia valtasuhteita (Fairclough 2003). Kandidaatintutkielmassa kriittistä diskurssianalyysia ei sovelleta kuitenkaan kielitieteellisesti laajana analyysina, vaan teoriaa ohjaavana ja tulkitsevana lähestymistapana. Tutkielmaan on otettu mukaan myös feministisen suuntauksen huomioita kriittiseen diskurssianalyysiin. Feministit pyrkivät kyseenalaistamaan ja paljastamaan ne diskurssit, jotka ylläpitävät sukupuolittuneita yhteiskunnallisia rakenteita ja rajoittavat yksilöiden ja ryhmien tasa-arvoisia mahdollisuuksia (Lazar 2017, 372).

3.1 Kriittinen diskurssianalyysi

Kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa ei ole yhtä yhteistä näkemystä siitä, miten diskursseja tulisi parhaiten tutkia (Milliken 1999, 226). Millikenin (1999) mukaan diskurssit muodostavat merkitysjärjestelmiä, joiden kautta poliittisia ilmiöitä tutkitaan. Diskurssit eivät vain kuvaa todellisuutta vaan rakentavat sitä määrittelemällä, mikä nähdään uhkana, turvallisuutena tai poliittisesti mahdollisena. Kriittinen diskurssianalyysi taas näkee diskurssin sosiaalisen käytännön muotona. Kielellinen suhde diskursiiviseen tapahtuman ja sitä ympäröivän tilanteen, instituution sekä sosiaalisten käytänteiden välillä. Diskurssi on sekä yhteiskunnallisesti muodostuva että siten muovautuva. Diskursiivisella käytännöllä voi olla merkittäviä ideologisia vaikutuksia: ne voivat haastaa ja uusintaa epätasa-arvoisia valtasuhteita esimerkiksi juuri miesten ja naisten välillä. (Fairclough ja Wodak, 1997, 258.) Kriittisessä

diskurssianalyysissa huomio ei ole kielen käytössä vaan sosiaalisten ja kulttuuristen rakenteiden ja menetelmien osittaisissa kielellisissä piirteissä (Fairclough ja Wodak 1997, 271). Valtasuhteet ovat Fairclough ja Wodakin (1997, 272) mukaan diskursiivisia ja analyysin avulla pyritään kuvaamaan niiden yhteiskuntien valtasuhteiden kielellistä ja diskursiivista luonnetta.

Fairclough jakaa kriittisen diskurssianalyysin kolmeen: genreen ja toimintaan; diskurssiin ja representaatioon sekä tyyliin ja identiteettiin. Genre on tapa toimia kielellisesti, diskurssi on yksi keino ilmaista maailmaa ja tekstin tyyli luo ja ylläpitää identiteettejä. (Fairclough 2003, 26–27.) Fairclough'n mukaan genre on diskurssien toiminnallinen puoli (*ways of acting*), tapa toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Genret jäsentävät tekstejä tietyillä tavoilla ja tästä luento, puhe tai haastattelu ovat esimerkkejä (Fairclough 2003, 17). Fairclough (2003, 124) näkee diskurssit tapoina ilmentää eri osia maailmasta (*ways of representing*), kun Millikenin (1999, 229) mukaan diskurssit myös tuottavat käsityksiämme maailmasta. Tyylillä Fairclough (2003, 17) viittaa luotuihin identiteetteihin ja puhujan tapoihin myös ilmentää itseään (*ways of being*).

Fairclough'n mukaan kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee, miten kieli ja merkitykset vaikuttavat yhteiskuntaan. Se keskittyy siihen, miten erilaiset ajattelutavat ja strategiat kilpailevat, nousevat hallitseviksi ja muokkaavat yhteiskunnallista muutosta (Fairclough 2010, 19). Tästä johdettuna Fairclough on määritellyt suunnitelman diskurssien tarkasteluun.

Analyysille tärkeintä on tunnistaa, miten diskurssit syntyvät. Ne eivät synny tyhjästä, vaan ne rakentuvat yhdistelemällä olemassa olevia puhetapoja, käsitteitä ja ideologioita uusiin tilanteisiin sopiviksi. Fairclough'n mukaan erityisesti kriisitilanteissa eri toimijat pyrkivät jäsentämään tapahtumia omista lähtökohdista käsin, jolloin samasta ilmiöstä voi syntyä useita rinnakkaisia diskursseja. Ajan myötä osa näistä diskursseista vahvistuu ja alkaa hallita julkista keskustelua, jolloin niistä muodostuu hegemonisia tulkintoja tapahtumista. (Fairclough 2010, 19.) Vaikka hallitsevat diskurssit antavat ihmisille tavan ymmärtää maailmaa, on ne myös haastettavissa. Diskurssien jatkuvan muuntautumisen vuoksi diskurssianalyysi tarkastelee, miten näitä hallitsevia

merkityksiä ylläpidetään, mitä vaihtoehtoisia näkemyksiä suljetaan pois ja miten uudet diskurssit voivat haastaa hallitsevat diskurssit (Milliken 1999, 230).

Kriittisessä diskurssianalysissä tarkoituksena on myös tarkastella diskurssien välistä vuoropuhelu-, kiistely- ja valtasuhteita. Ne elävät jatkuvassa vuoropuhelussa ja valtakamppailussa ja eri toimijat pyrkivät aktiivisesti tuomaan oman diskurssinsa julkiseen tilaan vahvistaen sen legitiimiä asemaa. Diskurssien välistä kamppailua voidaan kuvata strategiseksi taisteluksi ja kriittinen diskurssianalyysi tuo esiin sen, miten strategioiden väliset erot tuotetaan ja taistellaan esiin kielen tasolla. (Fairclough 2010, 19–20.) Tuottamalla todellisuutta diskurssit myös rajaavat ja sulkevat pois vaihtoehtoisia näkemyksiä. Ne voivat tehdä joistakin tavoista ymmärtää tai luokitella asioita merkityksettömiä. Täten diskurssit määrittävät kuka saa puhua, mitä pidetään tietona ja millaiset toimintatavat ovat hyväksyttäviä, samalla sulkien pois vaihtoehtoisia näkemyksiä. (Milliken 1999, 229.)

Diskurssien operationalisointi kuvastaa sitä, miten ne muuttuvat konkreettisiksi strategioiksi, käytännöiksi ja rakenteiksi. Ne voivat saada myös aikaan aineellisia muutoksia instituutioissa, politiikassa ja yhteiskunnallisessa järjestyksessä. (Fairclough 2010, 20.) Millikenin (1999, 240) mukaan osa diskurssitutkimuksista ovat suoraan keskittyneet selittämään, miten poliittisen eliitin diskurssit tuottavat poliittisia päätöksiä.

11.9. päivän terrori-iskujen jälkeinen vuosien poliittinen keskustelu on esimerkki tilanteesta, jossa eri toimijat rakentavat diskursseja pyrkien luomaan yhden hegemonisen diskurssin. Komissio toimi yhtenä merkittävimmistä diskursseja luovista instituutioista pyrkimyksenä rakentaa yhtenäistä hallitsevaa turvallisuusdiskurssia tapahtumista. Komission julkisten lausuntojen analysoiminen antaa myös viitteitä siitä, pyritäänkö vallalla olevia diskursseja haastamaan. Kandidaatintutkielmassani pyrin selvittämään haastavatko naispoliitikot näitä vallalla olevia sukupuolittuneita diskursseja. Vanhojen maskuliinisten valtasuhteiden uusintaminen komission julkisissa puheenvuoroissa vahvistaa maskuliinisten käytänteiden asemaa myös laajemmin yhteiskunnassa. Sukupuolen huomiotta jättäminen osana laajaa turvallisuusdiskurssia on jättänyt sen huomiotta myös laajemmin terrorismin vastaisen sodan diskursseissa.

Terrorisminvastaisen sodan myötä Yhdysvallat tuotti monia erilaisia kansallisia turvallisuusdiskursseja. Komissio on esimerkki tällaisten diskurssien syntyypaikasta ja raportti osoittaa, mitkä diskurssit voittivat strategisen kamppailun.

3.2 Sukupuolen merkitys diskursseille

Terminä feministinen kriittinen diskurssianalyysi (FCDA) kehitettiin 2000-luvulla korostamaan feminismin merkitystä sukupuolittuneelle kriittiselle diskurssianalyysille. Feministinen kriittinen diskurssianalyysi on poliittinen lähestymistapa, joka tutkii, miten sukupuoleen liittyvät ideologiat muuttuvat itsestäänselvyyksiksi tietyissä yhteisöissä ja diskursseissa sekä miten niitä voidaan haastaa. Analyysi rakentuu niin kriittisen diskurssianalyysin periaatteiden varaan kuin myös perinteisen feministisen ajatteluun. (Lazar 1997, 372–373.) Feministinen kriittinen diskurssianalyysi pyrkii oikeutettuun sosiaaliseen järjestykseen kritisoidulla diskursseilla, erityisesti niitä, jotka ylläpitävät patriarkaalista sosiaalista järjestystä (Lazar 2005, 5).

Feministisessä kriittisessä diskurssianalyysissä sukupuoli nähdään sosiaalisesti rakentuneena käytäntönä jakaen yksilön hierarkkisesti kahteen oletetun biologisen eron perusteella. Sukupuoli ei ole pelkästään biologinen ominaisuus, vaan se rakentuu ja saa merkityksensä sosiaalisissa käytännöissä, instituutioissa ja diskursseissa. Näitä sukupuolittuneita käsityksiä uusinnetaan sekä institutionaalisella tasolla että arjen käytännöissä. (Lazar 1997, 373.) Sukupuoli rakentuu diskursiivisesti myös poliittisessa puheessa. Diskurssit eivät ainoastaan heijasta sukupuolten välisiä suhteita, vaan ne voivat myös aktiivisesti tuottaa ja ylläpitää sukupuolittuneita valtasuhteita. Sukupuolten sosiaaliset rakenteet eivät siis ole neutraaleja, vaan ne ovat yhteiskuntien institutionalisoituja valtasuhteita. (West ym. 1997, 119–120.) Näkemyksen mukaan biologia ei täten määrittele sukupuolta vaan kieli. Turvallisuuspolitiikan tutkimuksessa on osoitettu, että turvallisuusdiskurssit rakentuvat usein maskuliinisten toimijuuden, suojelun ja voiman metaforien ympärille. Tällaiset diskurssit voivat vahvistaa käsityksiä valtiosta aktiivisena suojelijana ja kansalaisista suojeltavina toimijoina.

Feministisen kriittisen diskurssianalyysin tutkijat ovat todenneet, että sukupuolittuneiden diskurssien tutkiminen on keskittynyt lähinnä länsimaihin, keskiluokkaisiin valkoisiin naisiin ja miehiin (West ym. 1997, 137). Tässä tutkielmassa

feministisen kriittisen diskurssianalyysin näkökulmaa hyödynnetään tarkastelemalla, miten sukupuoli näyttäytyy komission julkisissa puheenvuoroissa. Tutkimuksen kohteena ovat erityisesti naispoliitikkojen tuottamat diskurssit ja se, millä tavoin niissä mahdollisesti uusinnetaan tai haastetaan turvallisuuspolitiikassa vallitsevia maskuliinisia valtarakenteita. Tutkielmassa tarkastellaan sukupuolta ensisijaisesti diskursiivisena kategoriana, eikä analyysissä huomioida tarkemmin intersektionaalisia tekijöitä, kuten etnisyyttä tai luokkaa.

Vaikka kandidaatintutkielman metodina hyödynnetty Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee jo sosiaalisesti rakentuvia valtasuhteita, on mukana myös feministisen kriittisen diskurssianalyysin näkökulmaa. Feministisen kriittisen diskurssianalyysin avulla voidaan tarkemmin tarkastella miten diskurssit tuottavat sukupuolittuneita rakenteita ja olettamuksia juuri sukupuolen näkökulmasta. Seuraavassa alaluvussa esittelen kandidaatintutkielmani aineiston. Tämän lisäksi käyn läpi, miten hyödynnän kandidaatintutkielman metodologista viitekehystä aineiston analysoimisessa.

3.3 Metodologia ja aineisto

Kandidaatintutkielman aineistona toimii osa *National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States* -komission julkisista kuulemisista. Komissio piti vuosien 2003–2004 aikana 12 julkista kuulemistä 19 päivän aikana, ja tuona aikana saatiin 140 lausuntoa eri todistajilta (9/11 Commission Report 2004, 439). Kuulemisissa mukana oli niin turvallisuusalan asiantuntijoita, poliitikkoja kuin iskuissa kuolleiden uhrien omaisia. Näiden julkisten kuulemisten ohella komissio hyödynsi hallinnollisia asiakirjoja ja lopulta julkaisi raportin terrori-iskuista. Komission raportissa tärkeimmäksi tehtäväksi nostetaan terrori-iskujen kattavan kuvan antaminen sekä tunnistaa tapahtumien opit (9/11 Commission Report 2004, xvi). Komission 140 julkisesta kuulemisesta tämän kandidaatintutkielman aineistoksi valikoin kolmen naispolitiikon kirjalliset lausunnot. Puheet ovat Condoleezza Ricen, Nancy Pelosin ja Madeleine Albrightin. Myös Hillary Clintonin komissiolle antama lausunto olisi ollut varteenotettava vaihtoehto tutkielmaan, mutta hänen puheensa ei ollut saatavilla komission internetarkistossa.

Millikenin (1999, 233) mukaan diskurssianalyysiä tehtäessä tutkittavien toimijoiden tulisi olla hallitsevien diskurssien auktoriteetteja tai vastavuoroisesti toimia vaihtoehtoisten diskurssien puitteissa. Voidaan katsoa, että aineistoiksi valitut naispoliitikot laajemmassa kuvassa ovat osa Yhdysvaltojen hallitsevaa turvallisuusdiskurssia. Samaan aikaan he kuitenkin edustavat eri puolueita, mikä voi tuottaa vaihtoehtoisia diskursseja. Condoleezza Rice toimi terrori-iskujen aikana Yhdysvaltojen hallinnon kansallisena turvallisuusneuvonantajana George W. Bushin hallinnossa. Nancy Pelosi oli demokraattipuolueen edustajana edustajainhuoneessa, ja Madeleine Albright puolestaan oli Yhdysvaltojen ulkoministerinä Bill Clintonin presidenttikaudella 1997–2001 mutta jätti politiikan ulkoministeriyden jälkeen. Olen valikoinut kyseisten naispoliitikkojen puheet kandidaatintutkielmaan siksi, että ne kaikki edustavat Yhdysvaltojen eri politiikan tasoja ja täten voivat tuottaa keskenään erilaisia turvallisuusdiskursseja. Kandidaatintutkielman rajallisuuden vuoksi on aineisto rajattu kolmeen merkittävään ja poliittista valtaa omaavaan naispoliitikkoon Yhdysvalloissa 2000-luvun alussa.

Nancy Pelosin puheen kirjallinen muoto on aineistona huomattavasti lyhyempi kuin kahden muun tutkielmaan valitun naispoliitikon, Condoleezza Ricen ja Madeleine Albrightin. Pelosin puhe kattaa vain kolme sivua, kun Ricen puhe on 11 sivua ja Albrightin 24 sivua. Analysoitavien puheiden pituuksien suuri eroavaisuus mahdollisesti vaikuttaa puheissa ilmeneviin turvallisuusdiskursseihin, joita tutkielmassa tarkastellaan sukupuolittuneesta näkökulmasta.

Kandidaatintutkielman analyysi etenee Norman Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin kolmitasoisien mallien mukaisesti tarkastelemalla tekstiä, diskursiivisia ja sosiaalisia käytäntöjä. Analyysin ensimmäisenä vaiheena on tunnistaa se sosiaalinen ympäristö, jossa puhe tapahtuu sekä puheiden genre ja tyyli. Analyysissä keskitytään siis siihen, mikä on puheiden suhde sosiaaliseen tilanteeseen, laajemmin fyysiseen sekä sosiaaliseen ympäristöön. (Fairclough 2003, 26–27.) Tekstin analyysissä tarkastellaan sitä, miten naispoliitikot asettavat itsensä toimijoina osaksi turvallisuusdiskurssia ja mitä identiteettejä he itselleen luovat tässä kontekstissa. Sosiaalisten käytäntöjen tarkastelussa tarkastellaan mihin laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin naispoliitikkojen esittämät diskurssit liittyvät.

Fairclough'n (2003, 16) mukaan toteutettava analyysi ei tule olla tekstianalyysilähtöistä vaan kriittisen diskurssianalyysin ytimessä oleva sosiaalisten tilanteiden huomioiminen tulee ottaa mukaan jo tekstin analyysivaiheeseen. Analyysien tulee tapahtua täten rinnakkain yhtäaikaisesti. Käytännössä siis puheita analysoitaessa liitän huomiota osaksi sosiaalista ympäristöä.

Kandidaatintutkielmassa tarkastellaan sukupuolittuneita turvallisuuskursseja institutionalistisessa kontekstissa eli miten eri sukupuolittuneet diskurssit määrittävät turvallisuuden näkökulmasta osana turvallisuusinstituutiota. Näiden diskurssien muuttujien tarkastelu auttaa puheiden sukupuolittuneisuuden havaitsemisessa. Ensin tunnistin aineistojen puheista kontekstin, genren sekä tyylin ja tätä kautta tuotettavan toimijuuden. Sen jälkeen siirryin puheiden diskurssien tunnistamiseen ja analysoimiseen. Puheista oli havaittavissa seuraavia kursseja, jotka ilmentävät sukupuolittuneita turvallisuusnäkökulmia: oman toimijuuden korostaminen; valtiokeskeisyyden ja itsenäisen komission vertaaminen; uhkakuvien maalaaminen sekä naisten nimeäminen puheissa.

4 Analyysi

Tässä kandidaatintutkielmassa tavoitteenani on ollut tarkastella sitä, miten naispoliitikot rakentavat sukupuolittuneita turvallisuuskursseja komission julkisissa puheenvuoroissa osana turvallisuusinstituutiota. Tarkastelua tein feministisen kansainvälisten suhteiden teorian ja feministisen turvallisuustutkimuksen näkökulmasta hyödyntäen kriittistä diskurssianalyysiä metodina. Kriittistä diskurssianalyysiä tehdessä tämän kandidaatintutkielman teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta voidaan puheissa huomata olevan tiettyjä sukupuolittuneita valtarakenteita ilmentäviä diskursseja. Analyysin alussa pyrin tunnistamaan lausunnoista naispolitiikkojen erilaiset diskurssit, jotka mahdollisesti ilmentävät sukupuolittuneita käsityksiä ja merkityksiä turvallisuuden näkökulmasta. Puheista nousi esiin seuraavan kaltaisia diskursseja: oman toimijuuden korostaminen; valtiokeskeisyyden ja itsenäisen komission vertaaminen; uhkakuvien maalaaminen sekä naisten nimeäminen ja heidän roolinsa määrittäminen puheissa. Analysoin puheita samanaikaisesti tiettyjen diskurssien näkökulmasta, en yksittäisinä puheina. Tällöin on helpompi analysoida puheissa ilmenevien samanaikaisia diskursseja, jotka ilmentävät sukupuolittuneita valtasuhteita.

4.1 ”I offered legislation” – oma toimijuus

Kriittistä diskurssianalyysiä tehdessä, tulee analysoida puheet liittää laajempaan sosiaaliseen kontekstiin. Komission julkisissa lausunnoissa esiin nousevat sukupuolittuneet diskurssit ilmentävät sitä laajaa yhteiskunnallista kontekstia, jossa puheet on esitetty. Komission tarkoituksena on ollut selvittää 11.9. päivän terrori-iskujen taustalla vaikuttaneet hallinnolliset erheet ja puutteet, jotta terroriteoilta tultaisiin jatkossa välttymään. Komissioon on pyydetty eri hallinnon alojen asiantuntijoita sekä poliitikkoja analysoimaan kaikkia mahdollisia tapahtumiin johtaneita tapahtumakulkuja. Tässä kontekstissa Madeleine Albrightin ja Condoleezza Ricen tilanteiden voidaan nähdä olevan erityisen kiinnostavia, koska molemmilla naisilla on ollut poliittista valtaa tekojen aikana. Albright toimi edellisen presidentin, Clintonin hallinnon ulkoministerinä ja Rice Bushin hallinnon kansallisena

turvallisuusneuvonantajana. Näin ollen naisten poliittisen vallan voidaan nähdä vaikuttavan juuri ulkopoliittikan ja turvallisuuden saralla.

Samaan historialliseen kontekstiin terrori-iskujen ja komission toiminnan kanssa sijoittuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 (2000), joka pyrkii valtavirtaistamaan sukupuolinäkökulman rauhan ja turvallisuuden agendalle. Kansainvälisellä kentällä on siis tunnustettu naisten vähäinen osallistuminen turvallisuusdiskursseihin ja rauhanneuvotteluihin ympäri maailmaa samoihin aikoihin.

Genre voidaan nähdä toiminnan diskursiivisena puolena sosiaalisissa tilanteissa (Fairclough 2003, 65). Genre siis toisin sanoen luo ne raamit, joissa diskursiivinen käytäntö voi tapahtua. Aineiston kontekstissa genrenä toimii poliittinen puhe, joka on pidetty poliittisen, mutta itsenäisen ja puolueettoman toimijan pyynnöstä. Pelosin, Ricen ja Albrightin puheet noudattavat tälle genrelle ominaista rakennetta. Heidän puheidensa kirjallinen muoto on hyvin muodollinen ja kohtelias ja se puhuttelee asiallisesti niin komission puheenjohtajaa kuin varapuheenjohtajaa. Puheet on myös rakennettu johdonmukaisesti olemaan selkeitä. Niistä löytyy aloitukset sekä päätelmät. Puheet on esitetty komission virallisessa julkisessa kuulemisissa ja tätä kautta itse laajempi tila myös määrittelee genreä. Komissio voidaan nähdä turvallisuusdiskursseja tuottavana instituutiona, joka määrittelee jo heti alussa sen, millaisia diskursseja julkisissa kuulemisissa tullaan kuulemaan. Poliittisena instituutiona komissio myös jo lähtökohtaisesti tuottaa sukupuolittuneita diskursseja. Sosiaalisen luonteensa puolesta instituutioita ja niiden tuottamia diskursseja voidaan myös muuttaa.

Tyyli luo diskursiivisesti tapaa olla eli identiteettejä (Fairclough 2003, 159). Tämän kautta voidaan tarkastella sitä, miten puheissa luodaan omaa identiteettiä suhteessa sosiaaliseen ympäristöön. Jokaisesta valitusta puheesta on löydettävissä niitä tyylillisiä seikkoja, jotka luovat puhujia poliittisina toimijoina ja auktoriteetteina. Tätä kautta myös heidän sanomansa saa vahvemman pohjan, kun jokainen on määritellyt oman merkityksensä. Vahvin huomio puheista tulee erityisesti siitä, miten oman hallinnon toimia korostetaan puheessa. Hallinnon toimien korostaminen oman toimijuuden kautta ilmenee Albrightin ja Ricen puheissa, mutta myös Pelosin, jonka toimivalta oli edustajainhuoneessa: *"I offered legislation"*.

Erityisesti Ricen ja Albrightin puheissa korostetaan oman hallinnon aikaansaamia tuotoksia. Rice nostaa esimerkiksi esille: *”But I do want to describe the actions this Administration was taking to fight terrorism before September 11th, 2001.”* Ricen ja Albrightin toimijuus kuitenkin rakentuu valtiokeskeisyyden näkökulmasta. Tätä kautta puheissa samanaikaisesti luodaan toimijuutta osana turvallisuusdiskursseja, mutta korostetaan heidän rajoitettuja mahdollisuuksiansa toimia: *”We did not see all of these facts as clearly during my years in government as we do now”*.

Condoleezza Rice: *Throughout this period of heightened threat information, we worked hard on multiple fronts to detect, protect against, and disrupt any terrorist plans or operations that might lead to an attack.*

Madeleine Albright: *We did not see all of these facts as clearly during my years in government as we do now. But we learned continually and did everything we could think of--based on the knowledge we did have--to protect our people and disrupt and defeat this shadowy network of terror.*

Pelosi rakentaa omaa toimijuuttaan eri näkökulmasta kuin Albright ja Rice. Heidän toimijuutensa rakentuu presidentin hallinnon kautta, kun taas Pelosi rakentaa omaansa edustajana Yhdysvaltojen kongressissa. Toimijuuden näkökulmasta Pelosin puheissa nousee vahvasti esiin itsenäisen komission tarvitseminen ja hankkeen edesauttaminen.

Nancy Pelosi: *I believed that a review of the events leading up to the attacks, including the government's response, and the larger issue of our nation's preparedness for terrorist attacks, needed to be comprehensive and conducted independently by individuals who could bring fresh thinking to the issues at hand.*

Nancy Pelosi: *I believe that a review of those records would be helpful to a thorough understanding of decisions made by the Bush Administration on terrorism matters and I hope this commission is successful in obtaining access to them.*

Toimijuutta rakennetaan puheissa siis omien toimien korostamisella. Tätä kautta puhujat myös korostavat omaa identiteettiään suhteessa institutionaaliseen komissioon ja turvallisuuspolitiikkaan. Koska tässä kandidaatintutkielmassa vain naispolitiikkojen puheita, ei toimijuuden korostamisesta voida tehdä laajempaa tulkintaa. Analyysin miespolitiikkojen puheiden mukaan ottaminen olisi voinut tuoda vertailupintaa hahmottamaan sitä, korostavatko naispolitiikot omia toimiaan enemmän kuin miehet, jotta he sopisivat maskuliiniseen poliittiseen ympäristöön paremmin.

4.2 ”the need for an Independent Commission” – valtiokeskeisyys vs. itsenäinen komissio

Naispoliitikkojen komissiolle antamissa julkisissa lausunnoissa rakentuu selkeästi kaksi rinnakkaista diskurssia: valtiokeskeisyyden ja institutionaalisen komission korostaminen. Nämä kaksi diskurssia ovat rinnakkaisia ja kietoutuvat yhteen yhdeksi diskurssiksi, jossa korostetaan valtiollista turvallisuusinstituutiota.

Nancy Pelosin puhe komission julkisissa kuulemisissa ylläpitää ja uusintaa valtiokeskeistä diskurssia. Pelosi korostaa heti puheen alussa Yhdysvaltojen toimijuutta ”*the United States has two primary goals*”. Feministinen kansainvälisten suhteiden teoria näkee valtion maskuliinisena toimijana, joka tukee toiminnallaan tiettyä sukupuolijärjestystä auktoriteetin ylläpitämiseksi (Kantola 2007, 40). Terroritekojen jälkeisen ajan vastuun siirtäminen Yhdysvaltojen valtiolle takaa auktoriteetin säilyttämisen esimerkiksi presidentillä. Pelosi korostaa Yhdysvaltojen vastuuta terroritekojen ehkäisyssä sekä aktiiviseksi korjaajaksi tilanteeseen. Valtiota kuvataan niin epäonnistuneena kuin välttämättömän toimijana ja valtion käyttämää valtaa pyritään täten legitimoimaan. Valtiokeskeisyyttä korostava diskurssi siis sekä selittää että legitimoii politiikkatoimia ja institutionaalisia muutoksia (Fairclough 2010, 19). Pelosin puheen sisäiset diskurssit voidaan kuitenkin nähdä samanaikaisesti myös haastavan toisiaan.

Nancy Pelosi: *...a review of the events leading up to the attacks, including the government's response, and the larger issue of our nation's preparedness for terrorist attacks, needed to be comprehensive and conducted independently by individuals who could bring fresh thinking to the issues at hand.*

Nancy Pelosi: *Congressional investigations, no matter how thorough, would likely be restricted primarily to the jurisdiction of the committee or committees involved.*

Samaan aikaan, kun Pelosi määrittelee terroritekojen jälkeisen ajan toimijaksi Yhdysvaltojen valtion, hän korostaa hallinnosta erillisen ja itsenäisen osan merkitystä tekojen taustoitukseen tekemiseksi: ”*need for an Independent Comission*” Tässä valtiokeskeisyyttä selkeästi haastetaan painottamalla näennäisesti itsenäistä ja puolueetonta toimijaa, joka pystyy selkeämmin toimimaan riippumattomasti.

Itsenäinen komissio esitetään institutionaalisenä toimijana, jonka kautta turvallisuuspuhetta on helpompi legitimoida. Instituutionaalinen rakenne ohjaa puhujia tiettyyn suuntaan, komission tapauksessa kohti maskuliinista turvallisuuspuhetta. Pelosi korostaa vielä myöhemmin puheessaan kriittisyyttä koskien juuri Yhdysvaltojen kongressin toimintaa.

Nancy Pelosi: *The activities of the Congress before September 11th are appropriate areas of inquiry and, to this point, have not been examined closely. There has been concern that, prior to the attacks, responsibility for oversight of homeland security issues had been too diffused within Congress.*

Vaikka Pelosin puheessa nousee esille kaksi toimijuuden jakavaa diskurssia, näkyvä diskurssissa vahva valtiokeskeisyys. Tätä samaa on korostettu myös esimerkiksi Condoleezza Ricen puheissa. Rice korostaa itsenäisen komission merkitystä terrori-iskujen jälkeisessä maailmassa: *"This Commission, [--], have a vital charge"*. Komissiolle annetaan siis rooli terrori-iskujen syiden selvittämisessä. Ricen puhe kuitenkin kehystää valtion keskeisimmäksi toimijaksi terrorisminvastaisessa toiminnassa (engl. *counterterrorism*). Täten myös Ricen, kuten Pelosin, puheista voidaan erottaa kaksi toistensa vastakohtaista diskurssia: itsenäisen instituutionallisen komission merkitys sekä valtiokeskeisyyden korostaminen. Komissiolla on merkittävä tehtävä syiden ja seuraamusten selvittämisessä, mutta valtio on kansainvälisen järjestelmän toimija, joka on ainoa toimeenpaneva elin. Valtion merkitystä siis juuri oikeuttamisen hakijana korostetaan. Ricen puhe koostuu suurimmaksi osaksi Bushin hallinnon aikana tehdyistä toimenpiteistä terroriuhan lieventämiseksi koskien juuri al-Qaida terroristijärjestöä: *"The President-elect and I were briefed [--] on terrorism and on the al-Qaida network"*. Myös tällä Rice ohjaa toimijuuden valtiolle.

Myös Madeleine Albright on tunnustanut itsenäisen komission merkityksen omassa puheessaan. Tässä mielessä Albrightin puhe korostaa samoja teemoja kuin Pelosin.

Madeleine Albright: *That is why everyone who has served in a position of responsibility or who has information or knowledge related to this commission's mandate should cooperate with it fully and without conditions. And why the commission should be given all the time it needs to do a thorough, fair and professional job.*

Albright jopa huomioi, miten kansainvälisellä kentällä kestävää rauhaa rakentaessa Yhdysvallat ei voi olla ainoa: *”The label “Made in America” is not a selling point”*.

Albrightin näkemys Yhdysvaltojen roolista konfliktien ratkaisussa ilmentää jopa kriittistä näkemystä maan roolista kansainvälisellä kentällä. Huomio ei kuitenkaan minimoi valtiokeskeisyyden merkitystä kansainvälisellä kentällä, vaan lähinnä ottaa kantaa Yhdysvaltojen johtavaan asemaan.

Edellisessä alaluvussa käsittelin sitä, miten omaa toimijuutta rakennetaan puheissa. Tätä rakennettiin erityisesti korostamalla omia tekoja edellisissä hallinnoissa ennen terrori-iskuja. Valtiokeskeisyyden näkökulmasta kuitenkin tarkastellessa voidaan nähdä, miten oman toimijuuden tarkasteleminen on samanaikaisesti valtiokeskeisyyden korostamista. Feministit ovat kritisoineet laajasti sitä, miten perinteinen kansainvälisten suhteiden tutkimus näkee valtion merkittävimpänä toimijana jättäen tällöin eri näkökulmia pois. Korostamalla omaa toimijuutta suhteessa valtioon, voidaan vastuu täten siirtää pois itsestä.

4.3 ”ensuring that women’s voices are heard” – naisten määrittäminen

Turvallisuudesta puhuttaessa erityisesti feministisestä näkökulmasta kysytään usein, kenen turvallisuudesta puhutaan, kun asiasta keskustellaan. Useimmiten juuri naisten ääni jää turvallisuusdiskurssien ulkopuolelle. Tämä näkökulma on kuitenkin myös saanut kritiikkiä siitä, ettei naisia voida kategorisoida yhdeksi yhtenäiseksi ryhmäksi (Valenius 2007, 166). Albright on maininnut irakilaisnaiset ja afganistanilaisnaiset puheessaan, molemmat kerran, korostaen näiden turvallisuutta, mutta myös toimijuutta osana alueiden tilanteen rauhoittamista:

Madeleine Albright: *[--] a process for ensuring that women’s voices are heard so the talents of all are enlisted in creating and sustaining democracy [--].*

Madeleine Albright: *At a press conference later, I denounced the Taliban for “their despicable treatment of women and children and their general lack of respect for human dignity.*

Valtiot legitimoivat toimintaansa korostamalla naisten ”vapauttamista” (Parashar 2009, 170). Tämä voidaan myös huomata Albrightin puheesta. Sukupuolta käytetään

aseellisten hyökkäyksien oikeuttamisessa osana "humanitaarista interventiota" kuten 9/11 terroritekojen jälkeen USA hyökätessä Afganistaniin (Marttila 2007, 87).

Sotilaallisten tekojen oikeuttaminen naisten vapauttamisella vahvistaa maskuliinisia näkemyksiä sodista. Tämä ei kuitenkaan ole puheiden kantavin teema.

Pelosin puheessa ei mainita sukupuolta tai tarkenneta, kenen turvallisuudesta puhutaan tai kenen turvallisuus pyritään takaamaan. Turvallisuus sen sijaan kehystetään perinteisten käsitteiden varaan, kuten valtio, kontrolli ja uhkakuvat. Pelosin puhe uusintaa siis maskuliinista turvallisuuskurssia haastamatta valloilla olevia hegemonisia sukupuolittuneita rakenteita.

Enloe (2014) on nostanut esiin käsitteen ”naisetjalapset” (engl. *womenandchildren*) korostaakseen sitä, miten naiset kategorisoidaan useimmiten samaan kastiin pienten lasten kanssa. Tämä on retorinen keino antaa naisille lastenomaisia piirteitä. Näitä piirteitä maskuliinisten kansakuntien sankarit eli miehet puolustavat. Myös Albright viittaa naisiin ja lapsiin, joita Taliban kohtelee kaltoin. Kun naiset tuodaan osaksi turvallisuuskurssia vain turvallisuuden objekteina, korostuu heidän roolinsa vain siitä näkökulmasta ketä suojella. Naisten toimijuutta konfliktien osapuolena ei tällöin oteta mitenkään huomioon. Näin turvallisuuskurssit uusintavat sukupuolittuneita näkökulmia konfliktien osapuolista, toimijoista ja uhreista.

Ainoastaan Albright ja Rice nostavat esiin naisten toimijuuden terrori-iskujen jälkeisessä sotilaallisessa tilanteessa. Naiset asetetaan osaksi sitä hypermaskuliinista järjestelmää, joka samalla legitimoii Yhdysvaltojen sotilaallista toimintaa.

Madeleine Albright: *I admire greatly the men and women who work in the intelligence community.*

Condoleezza Rice: *Thanks to the bravery and skill of our men and women in uniform, we removed from power two of the world's most brutal regimes...*

Edelliset kommentit eivät erittele naisten toimijuutta osana sotilaallisia toimija vaan asettaa naiset ja miehet samaan kategoriaan osana Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaa ja turvallisuutta. Täten sukupuolen merkitys häivytetään, kun naisten erilainen rooli jätetään huomiotta tai se yhdistetään aukottomasti miesten kanssa. Enloe (2014) on tutkinut naisten moninaisia rooleja osana sotia ja konflikteja ja hän huomauttaakin,

miten naisten näkymätön rooli jää usein huomaamatta; naiset voivat samaan aikaan haastaa maskuliinisen kansainvälisen järjestelmän tai olla ylläpitämässä sukupuolittuneita sotia.

Puheet lähtökohtaisesti eivät korosta kansainvälisen järjestelmän tai turvallisuuden sukupuolittunutta luonnetta. Naiset jäävät marginaaliin kaikissa kolmessa puheessa. Tämä uusintaa valtiollista maskuliinista diskurssia turvallisuuden sukupuolittuneesta luonteesta. Naiset liitetään useimmiten samaan kategoriaan miesten kanssa, mikä uusintaa hypermaskuliinista poliittista tilannetta terrori-iskujen jälkeisessä ajassa.

4.4 ”the presence of evil” – uhkakuvien luominen

Se miten analysoitavista puheista ilmenee vihollisten kuvaaminen, voidaan nähdä terrori-iskujen jälkeisen hypermaskuliinisen turvallisuuskurssin jatkumona. Hegemoninen maskuliinisuus muuntautui hypermaskuliinisuudeksi sotilaallisten konfliktien ja Yhdysvaltojen toimien oikeuttamisen myötä. Tämä voidaan havaita myös naispoliitikkojen puheista komissiossa. Se miten vihollista: al-Qaida; Talibania; Osama bin Ladenia kuvataan, uusintaa sitä hypermaskuliinista rakennetta ja järjestelmää, jonka myötä haettiin sotilaallisten toimien oikeuttaminen Yhdysvaltojen kansalta ja laajemmin kansainväliseltä yhteisöltä.

Terrori-iskut kuvataan käänteentekevänä uhkana, jonka jälkeen kaikki sotilaallinen toiminta on ollut hyväksyttävää. Albrightin kommentti sotilaallisen toiminnan perustellusta aktivoimisesta kuvaa sitä hegemonista maskuliinista ilmapiiriä, missä Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa harjoitettiin jo ennen terrori-iskuja. Poliittisia toimia rajoitti kuitenkin kansainväliseltä järjestelmältä uupunut legitiimiys.

Madeleine Albright: *One question that has since been raised is why we didn't simply invade Afghanistan, depose the Taliban and disperse al-Qaeda. As far as I know, this option was never seriously advocated by anyone in or outside the administration. There would have been reason to justify military action; but without the megashock of September 11, we would have not had a local staging ground to support such an attack, and diplomatic backing would have been virtually non-existent*

Tähän samaan kontekstiin liittyy vahvasti myös Ricen kommentti ajasta ennen iskuja: ”Long before that day, radical, freedomhating terrorists declared war on America and on

the civilized world.” Terrori-isku liitetään osaksi historiallista jatkumoa, joka on ollut jo vuosien uhka Yhdysvaltojen turvallisuudelle.

Esimerkkinä hypermaskuliinisesta turvallisuusdiskurssista koskien vihollisia on puheista ilmenevä uhkakuvien korostaminen. Albright nostaa esille, miten maailmassa vallitsee terrorismin vuoksi *”the presence of evil”*. Kauttaaltaan puheessa Taliban ja al-Qaida pyritään rakentamaan vaaralliseksi toimijaksi: *”its goal is to kill people”* sekä *”murder innocent Americans”*: Al-Qaidaa verrataan puheessa myös leviävään virukseen, joka Yhdysvaltojen on pysäytettävä toimillaan. Albright pyrkii puheellaan viittaamaan myös Bin Ladenin kannattajiin korostamalla, miten tällä ei ole mitään tarjottavaa: *”[–] absolutely nothing to offer their followers except destruction, death and the illusion of glory”* sekä *”goes down in history not as a defender of the faith or champion of the dispossessed, but rather as what he is—a murderer, a traitor to Islam, and a loser.”*

Condoleezza Rice: *Since then, America has been at war. And under President Bush’s leadership, we will remain at war until the terrorist threat to our Nation is ended.*

Madeleine Albright: *We were attacked by individuals affiliated with al-Qaeda and Osama bin Laden. They are the declared enemies of America; they are the ones who killed our fellow citizens; and they are the ones who boast of their intention to do so again. Pursuing, confronting and defeating them should be the focus of our policy.*

Terrorisminvastainen toiminta haluttiin puheissa saattaa myös kaikkien muiden valtioiden agendalle: *”[–] that combating terrorism was at the top of the American agenda, and should be at the top of the world’s agenda”* (Albright 2004). Tämä korostaa sitä, miten uhka pyrittiin kuvaamaan jokaista koskevana. Puheissa pyrittiin vaikuttamaan muiden moraleihin ja arvoihin ja täten tukemaan Yhdysvaltojen toimia. Tätä kautta pyritään hakemaan sotilaallisille toimille legitimitettä.

Uhkakuva kuvaillaan myös niin mittaava, että kaikki hallinnon eri osa-alueet on saatava mukaan terrorisminvastaiseen toimintaan. Puheissa radikaaleja toimenpiteitä vaadittiin usealta eri taholta, koska terrorismiuhka kuvattiin Yhdysvaltojen suurimpana uhkakuvana. Tämä uhkakuvia luova diskurssi luo sitä pohjaa hypermaskuliiniselle

tilanteelle, johon Yhdysvaltojen poliittinen kenttä siirtyi terrori-iskujen jälkeisessä ajassa.

Condoleezza Rice: *It ordered the leadership of relevant U.S. departments and agencies to make the elimination of al-Qaida a high priority and to use all aspects of our national power -- intelligence, financial, diplomatic, and military -- to meet this goal.*

Puheissa Yhdysvaltojen sotilaallista toimintaa puolustetaan sillä, miten nämä teot turvaavat rauhan hyökätyissä maissa: ”*Because we acted in Iraq, Saddam Hussein will never again use weapons of mass destruction against his people or his neighbors*”. Rice korostaa Irakin omien kansalaisten ja naapurimaiden turvallisuutta. Teot verhotaan ”vapauttamiseen” eli ne nähdään muualla olevan sorretun kansan vapauttamisella, jolloin operaatiot ovat lähes pakollisia. Demokratia ja vapaus nähdään puheissa automaattisen rauhan takeina ja näiden takaamiseksi hyökkäykset maihin nähdään jopa velvollisuutena. Tämä näkemys uusintaa sitä hypermaskuliinista tilaa, jossa puheet on pidetty.

Condoleezza Rice: *Today, along with many allies, we are helping the people of Iraq and Afghanistan to build free societies. And we are working with the people of the Middle East to spread the blessings of liberty and democracy as the alternatives to instability, hatred, and terror.*

Mielenkiintoinen huomio on se, miten Pelosi ei ole kuvannut al-Qaidaa, Talibania tai Osama bin Ladenia puheissaan juuri mitenkään. Terrori-iskujen kuvaaminen jää puheissa hyvin yleiselle tasolle. Huomio kiinnittyy lähinnä uhrien kärsimyksiin, mutta Pelosi ei ole nimellisesti nostanut puheessaan ketään esiin. Sen sijaan Rice ja Albright kuvaavat vihollista Yhdysvaltoja uhkaavana uhkana hakien sitä kautta oikeutusta sotilaallisille toimille.

5 Johtopäätökset

Tässä kandidaatintutkielmassa olen tarkastellut, miten Yhdysvaltojen naispoliitikot rakentavat sukupuolittuneita turvallisuusdiskursseja komission julkisissa puheenvuoroissa ja miten ne mahdollisesti uusintavat tai haastavat valloilla olevia sukupuolten välisiä valtasuhteita. Tutkielmani teoreettinen viitekehyksenä olen hyödyntänyt niin feminististä turvallisuustutkimusta kuin institutionalismia. Metodologiana olen käyttänyt kriittistä diskurssianalyysiä, ottaen huomioon myös feministien näkemykset diskurssien sukupuolittuneesta luonteesta ja niiden avulla tunnistin toisiinsa limittyviä diskursseja, jotka ilmentävät sukupuolittuneita turvallisuusdiskursseja. Tunnistin aineistoista seuraavat diskurssit: oman toimijuuden korostaminen; valtiokeskeisyyden ja itsenäisen komission vertaaminen; uhkakuvien maalaaminen sekä naisten nimeäminen puheissa.

Aineistoa analysoitaessa havaitsin, miten naispoliitikkojen puheissa rakentuu samanaikaisesti sekä toimijuutta vahvistavia että sitä rajoittavia diskursseja. Puhujat korostavat omaa rooliaan ja hallintojensa toimia osana terrorisminvastaista politiikkaa, mutta tämä toimijuus liitetään vahvasti valtiokeskeisyyteen. Täten yksilöllinen toimijuus ei ole itsenäinen, vaan se nähdään osana valtion instituutionaalista valtaa. Tämä tukee feministisen kansainvälisten suhteiden teorian näkemystä siitä, että valtio toimii keskeisenä turvallisuuden tuottajana.

Puheista erottui myös vahvasti valtiokeskeisyyden ja institutionaalisen riippumattoman komission välinen jännite. Puheissa korostetaan itsenäisen komission merkitystä puolueettomana toimijana, mutta samanaikaisesti valtio säilyy keskeisimpänä turvallisuustoimijana ja legitimitetin lähteenä. Vaikka komission toiminta pyrittiin esittämään neutraalina instituutiona, se toimii silti osana laajempaa valtiokeskeistä ja sukupuolittunutta järjestelmää.

Tutkielmassa havainnoin myös uhkakuvien rakentumista. Puheissa vihollinen esitetään voimakkaasti demonisoituna ja epäinhimillisenä, mikä heijastaa terrori-iskujen jälkeistä hypermaskuliinista turvallisuusdiskurssia. Tällaiset diskurssit oikeuttavat laajamittaisia sotilaallisia toimija sekä vahvistaa jakoa ”meihin” ja ”toisiin”. Samalla turvallisuuden

määrittely laajenee globaaliksi moraaliseksi projektiksi, jossa Yhdysvallat esitetään paitsi puolustajana myös vapauttajana.

Analysoin myös sitä, miten sukupuoli ilmenee puheissa. Naiset mainitaan pääasiassa turvallisuuden kohteina, esimerkiksi ”naisetjalapset” -retoriikan kautta, mikä uusintaa heidän asemaansa suojelun objekteina. Samalla naisten toimijuus jää rajalliseksi tai sulautuu osaksi maskuliinisesti määrittyneitä turvallisuusrakenteita, kuten viittauksissa naisista ja miehistä uniformuissa. Täten sukupuolten välistä eroa häivytetään samalla peittäen naisten moninaiset roolit turvallisuuden kentällä. Pelosin puheesta sukupuoli puolestaan puuttuu lähes kokonaan, mikä osaltaan vahvistaa hegemonista, sukupuolineutraalin näköistä, mutta käytännössä maskuliinista turvallisuusdiskurssia. Ferguson (2005) on omassa tutkimuksessaan nostanut esiin, miten Rice ei ulkoministerinä asetu stereotyyppiseen feministiseen rooliin. Tämä tulee esille myös Rican komissiolle antamasta julkisesta lausunnosta: Rican puhe ylläpitää maskuliinisia turvallisuusolettamuksia.

On tunnustettu fakta, miten sukupuolittuneiden diskurssien tutkiminen on keskittynyt lähinnä länsimaihin, keskiluokkaisiin valkoisiin naisiin ja miehiin (West ym. 1997, 137). Naisten tuottamaa turvallisuusdiskurssia olisi siis hyvä tutkia laajentamalla diskurssien tuottajia. Tämä kandidaatintutkielma ei myöskään tarkastellut kriittisesti naispoliitikkojen lähtökohtia diskursseihin vaikuttavana tekijänä, jotta tutkielma ei olisi laajentunut liian pitkäksi. Tämän takia myös naisten puolueidentiteettiä ei ole otettu tutkielmassa huomioon. Puolueidentifioitumisen vaikutus sukupuolittuneisiin turvallisuusdiskursseihin on varteen otettava tutkimuksen näkökulma. Tutkielma, jossa tutkitaan juuri Yhdysvaltojen kaksipuoluejärjestelmän poliitikkojen diskursseja, näkökulma olisi saattanut luoda uutta kulmaa tutkielmalle. Sukupuolittuneita diskursseja tutkittaessa voi myös olla hyvä keskittyä miesten tuottamiin sukupuolittuneisiin diskursseihin. Tällöin voidaan tarkastella, miten maskuliinista turvallisuusdiskursseja tuotetaan miesten puolesta ja tätä voisi vertailla naisten tuottamiin diskursseihin. Näin voitaisiin syventyä siihen, miten havaitut diskurssit ovat sidoksissa sukupuoleen ja miten ne heijastavat laajempia institutionaalisia ja poliittisia käytäntöjä.

Kokonaisuudessaan tutkielma osoittaa, että naispoliitikot eivät automaattisesti haasta vallitsevia sukupuolittuneita turvallisuuskursseja, vaan usein toimivat niiden puitteissa ja jopa uusintavat niitä. Vaikka puheissa esiintyy yksittäisiä viittauksia naisten toimijuuteen ja sukupuolinäkökulmaan, ne jäävät marginaalisiksi suhteessa hallitsevaan valtiokeskeiseen ja militarisoituun turvallisuuspuheeseen. Tämä korostaa feministisen turvallisuustutkimuksen keskeistä argumenttia siitä, miten pelkästään naisten läsnäolo turvallisuusinstituutioissa ei riitä muuttamaan niiden sukupuolittuneita rakenteita.

Lähteet

Primääriaineisto

- Condoleezza Rice. 8.4.2004. National Commission on Terrorist Attack Upon the United States. Saatavissa: <<https://govinfo.library.unt.edu/911/hearings/hearing9.htm>>
- Madeleine Albright. 23.4.2004. National Commission on Terrorist Attack Upon the United States. Saatavissa: <<https://govinfo.library.unt.edu/911/hearings/hearing8.htm>>
- Nancy Pelosi. 22.5.2003. National Commission on Terrorist Attack Upon the United States. Saatavissa: <https://govinfo.library.unt.edu/911/hearings/hearing2/witness_pelosi.htm>

Tutkimuskirjallisuus ja muut lähteet

- 9/11 Commission (National Commission on Terrorist Attacks upon the United States 2004). The 9/11 Commission Report. New York: Norton.
- Blanchard, Eric M. 2003. Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 28(4), 1289–1312.
- Charlesworth, Hilary ja Christine Chinkin. 2002. Sez, Gender and September 11. *The American Journal of International Law* 96(3), 600–605.
- Connell, Raewyn ja Rebecca Pearse. 2015. *Gender: In World Perspective*. Cambridge: Polity Press.
- Enloe, Cynthia. 2014. *Bananas, beaches and bases: making feminist sense of international politics*. Berkeley: University of California Press.
- Fairclough, Norman. 2003. *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Fairclough, Norman. 2010. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Harlow: Pearson education.
- Fairclough, Norman ja Ruth Wodak. 1997. Critical Discourse Analysis. Teoksessa Teun A. Van Dijk (toim.) *Discourse as Social Interaction*. Lontoo: Sage publications, 258–284.
- Ferguson, Michael L. 2005. ‘W’ Stands for Women: Feminism and Security Rhetoric in the Post-9/11 Bush Administration. *Politics & Gender* 1(1), 9–38.

- Hudson, Heidi. 2005. Doing Security As Though Humans Matter: A Feminist Perspective on Gender and the Politics of Human Security. *Security Dialogue* 36(2), 155–174.
- Kantola, Johanna. 2007. Valtio. Teoksessa Johanna Kantola ja Johanna Valenius (toim.) *Toinen maailmanpolitiikka. 10 käsitettä feministiseen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 35–59.
- Kantola, Johanna ja Johanna Valenius. 2007. Maailmanpolitiikka. Teoksessa Johanna Kantola ja Johanna Valenius (toim.) *Toinen maailmanpolitiikka. 10 käsitettä feministiseen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 9–34.
- Krook, Mona Lena ja Fiona Mackay. 2010. Introduction: Gender, Politics, and Institutions. Teoksessa Mona Lena Krook ja Fiona Mackay (toim.) *Gender, Politics and Institutions: Towards a Feminist Institutionalism*. London: Palgrave Macmillan, 1–20.
- Lazar, Michelle M. 2017. Feminist Critical Discourse Analysis. Teoksessa John Flowerdew ja John Richardson (toim.) *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. London: Routledge, 372–387.
- Lorber, Judith. 2002. Heroes, Warriors, and Burqas: A Feminist Sociologist's Reflections on September 11. *Sociological Forum* 17(3).
- MacKay, Fiona. 2010. Conclusion: Towards a Feminist Institutionalism? Teoksessa Mona Lena Krook ja Fiona Mackay (toim.) *Gender, Politics and Institutions: Towards a Feminist Institutionalism*. London: Palgrave Macmillan, 181–196.
- MacKay, Fiona, Meryl Kenny ja Louise Chappell. 2010. New Institutionalism Through a Gender Lens: Towards a Feminist Institutionalism? *International Political Science Review* 31(5), 573–588.
- MacKenzie, Megan. 2009. Securitization and de-securitization. Teoksessa Laura Sjoberg (toim.) *Gender and International Security. Feminist perspectives*. Oxford: Taylor & Francis Group, 151–167.
- Maruska, Jennifer Heeg. 2009. When are states hypermasculine? Teoksessa Laura Sjoberg (toim.) *Gender and International Security. Feminist perspectives*. Oxford: Taylor & Francis Group, 235–255.

- McEvoy, Sandra. 2009. Loyalist women paramilitaries in Northern Ireland. Teoksessa Laura Sjoberg (toim.) *Gender and International Security. Feminist perspectives*. Oxford: Taylor & Francis Group, 129–150.
- Milliken, Jennifer. 1999. The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods. *European Journal of International Relations* 5(2), 225–254.
- Parashar, Swati. 2009. Women, militancy, and security. Teoksessa Laura Sjoberg (toim.) *Gender and International Security. Feminist perspectives*. Oxford: Taylor & Francis Group, 169–187.
- Shepherd, Laura J. 2006. Veiled References: Constructions of Gender in the Bush Administration Discourse on the Attacks on Afghanistan Post-9/11. *International Feminist Journal of Politics* 8(1), 19–41.
- Sylvester, Christine. 2009. War, sense and security. Teoksessa Laura Sjoberg (toim.) *Gender and International Security. Feminist perspectives*. Oxford: Taylor & Francis Group, 24–37.
- Tickner, Ann. 1992. *Gender in international relations: Feminist perspectives on achieving global security*. Columbia: University Press.
- Tickner, Ann. 2001. *Gendering World Politics*. New York: Columbia University Press.
- Tickner, Ann. 2006. Feminism Meets International Relations: Some Methodological Issues. Teoksessa Brooke A. Ackerly, Maria Stern ja Jacqui True (toim.) *Feminist Methodologies for International Relations*. New York: Cambridge University Press, 19–41.
- Turpin, Jennifer. 1998. Many Faces: Women Confronting War. Teoksessa Lois Ann Lorentzen ja Jennifer Turpin (toim.) *The Women and War Reader*. New York: New York University Press, 3–18.
- Valenius, Johanna. 2007. Turvallisuus. Teoksessa Johanna Kantola ja Johanna Valenius (toim.) *Toinen maailmanpolitiikka. 10 käsitettä feministiseen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 145–167.
- West, Candace, Michelle M. Lazar ja Cheris Kramarae. 1997. Gender in Discourse. Teoksessa Teun A. Van Dijk (toim.) *Discourse as Social Interaction*. Lontoo: Sage publications, 119–143.